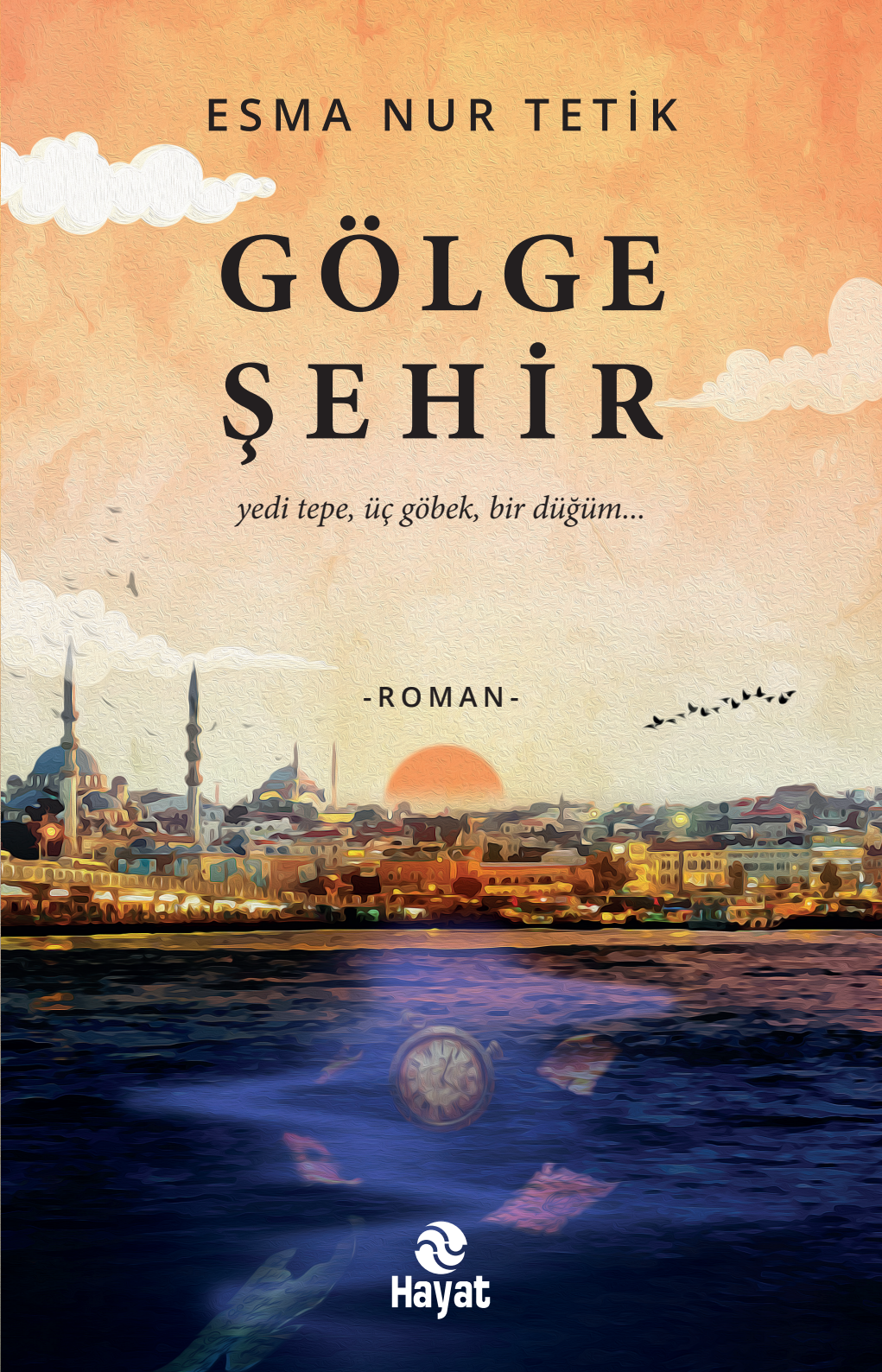
ESMA NUR TETİK

GÖLGE ŞEHİR

yedi tepe, üç göbek, bir düğüm...

-ROMAN-

Hayat

GÖLGE ŞEHİR

yedi tepe, üç göbek, bir düğüm...

-ROMAN-

Gölge Şehir
Esma Nur Tetik

Genel Yayın Yönetmeni: Hayati Bayrak
Yayın Koordinatörü: Erol Şahnacı
Editör: Elif Tokkal
Sayfa Tasarımı: Burhan Maden
Kapak Tasarımı: Enis Ak

Hayat Yayınları: 812
Edebiyat: 140

1. Baskı: İstanbul / Ekim 2025
ISBN: 978-605-151-597-7
Yayıncı Sertifika No: 75092

© 2025 Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizm. ve Tic. A.Ş.
Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

Baskı: Alioğlu Matbaacılık
Sertifika No: 45121

HAYAT YAYIN GRUBU
Hayat GENÇ HAYAT Hayat Çocuk

Molla Gürani Mahallesi Oğuzhan Caddesi No: 15 Kat: 3 Daire: 5
34093 Fındıkzade - Fatih / İstanbul Tel: (212) 613 11 00 | Gsm: (530) 259 80 96
www.hayatyayinlari.com | e-posta: hayat@hayatyayinlari.com

ESMA NUR TETİK

GÖLGE ŞEHİR

yedi tepe, üç göbek, bir düğüm...

-ROMAN-

Hayat

ESMA NUR TETİK

1995 yılında Afyonkarahisar'da doğdu, çocukluğundan bu yana İzmir'de yaşıyor. Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. Mimarlık mesleğini freelance olarak sürdüren yazar, tasarımın açtığı düşünce kapılarıyla birlikte resim yapmaya başladı ve sanata dair ilgisini farklı alanlara yaydı. Yağlı boya, akrilik, sulu boya ve rölyef çalışmalarının yanı sıra, meslektaşı olan iki arkadaşı ile birlikte yürüttüğü "mimarlık ve şeyler" temalı podcast programıyla üretmeye devam ediyor.

Sanatın ve tasarımın, insanın dünyaya bakış açısını dönüştürmede güçlü bir etkisi olduğuna inanıyor. Ancak kendisini en çok kelimelerin arasında buluyor. Yazın serüveni lise yıllarında kaleme aldığı şiirlerle başladı. Kısa hikâyelerle kurgu dünyasına adım atarak devam etti ve bugünkü yolculuğuna evrildi. Ona ilham veren fotoğrafların hissettirdikleriyle dünyalar kurup kaleme aldığı "fotohikaye" serisi, hayal gücünü kelimelere dönüştürmesinin özgün örneklerinden biri oldu.

Mayıs 2024, Floransa İtalya

Masanın başında, kendimden geçercesine çizdiğim şeyin ne olduğu hakkında herhangi bir fikrim yoktu. Bir planın eskizini andırdığı kesindi. Fakat tek anlayabildiğim bundan ibaretti. Bu plan çiziminin nereye ait olduğu ve nasıl bir tasarım olduğunu bilmiyordum. Neden bunu çizdiğim konusu ise bütün bu soru işaretlerinin temelinde duruyordu. Gözlerim, üzerine çöken yorgunluğa yenik düşmek üzereyken masada acımasızca akan zamanı gösteren saate takılıyor. Akrep ve yelkovan, sanki bir yere yetişiyorlarmış gibi büyük bir hızla dönüyorlardı. Sahi, zaman neden bu kadar hızlı akıyordu?

Tik tak…

Tik tak…

14.51, 14.52 ve…

Akrep ve yelkovan, sanki menzillerine ulaşmış gibi 14.53'te duruyor. Kulaklarımı tırmalayan o uğursuz ses beynimde yankılanıyor. Büyük bir çatırtı ile ayaklarımı bastığım zeminin şiddetli bir gürültüyle derin bir karanlığı yırtarak çatladığını görmem, neler olduğunu anlamama yetmişti. Yine aynı kıskacın içine düşmüştüm.

O korkunç karanlığın kara delik misali ayaklarımdan tutup da içine çektiğini fark ettiğimde, sonu olmayan bir düşüşe geçmiştim.

Karanlık, bilinmez bir canavar misali beni içine çekerken ellerim havada, istemsiz fiziksel hareketlerle karşı koymaya çalışıyordum. Yer çekiminin etkisini hiç bu kadar derinden hissetmemiştim. Ne büyük bir gücü olduğunu bu şekilde fark etmek pek de hoş değildi doğrusu.

Korku, telaş, dehşet… Ruhumdan çıkıp bedenimi saran bu baskın duyguların arasında cılız benliğini göstermeye çalışan umudu görmüştüm. Ellerimi o zayıf umudun hatırı için sallamaya başladım. Tutunacak bir yere denk gelme umuduyla, bir o yana bir bu yana salladığım ellerimin boşlukta kalması ile umudu ıskaladığımı fark ettiğimde kendimi karanlığa teslim etmekten başka çarem kalmamıştı. Belki birkaç saniye süren bu düşüşün, zamanı ne kadar esnetebildiğine şahit oluyordum şimdi. Bitsin artık, bu düşüşün bir sonu olmalı… Bu gibi düşüncelerle umutsuzluğun pençesinde kıvranıyordum ki tam o anda ellerimi iki taraftan kavrayan iki yabancı el ile bu dipsiz karanlığa düşmekten kurtulmuştum. Bir an için içimdeki cılız umudun varlığını güçlendiren bu yabancı ellere çevirdim gözlerimi. Sol elimi tutan elin gücünü, âdeta hücrelerime kadar hissedebiliyordum. Parmağındaki haşmetli yüzüğün varlığı, o kısacık anda dikkatimi çekmeyi başarmıştı. Gözlerimi sağ elime çevirdiğimde fark edebildiğim tek şey, diğerine göre daha genç olduğunu anlayabildiğim bu yabancının, hafif ıslak eliyle elini, elime mühürlercesine sımsıkı tutmasıydı.

"Aras! Aras! Uyan abi kendine gel. Aras korkutma beni! Kendine gel ne olur…"

Telaşa kapılmış bir sesin gücü, beni düştüğüm karanlık dehlizlerden sıyırmaya yetmişti. Gözlerimi açtığımda gözlerini korku bürümüş Rüzgâr, iyi olduğumu teyit etmek istercesine başucumda dikilmiş bana bakıyordu.

"Yine mi aynı rüyayı gördün yoksa?"

Alnımdan dökülen soğuk terlerin neler hissettiğimi anlatmak için dile geldiğini düşündüm o an. Birkaç dakika içerisinde, zihnimin o

karanlık rüyadan sıyrılmasını bekledikten ve kendimi biraz daha iyi hissettikten sonra telaşlı bakışlarıyla benden bir yanıt bekleyen dostumu daha fazla merakta bırakamadım.

"Evet, yine o rüya," devamında söyleyeceğim cümlenin etkisini artırmak istercesine biraz soluklandıktan sonra devam ettim.

"Fakat bu kez, çok büyük bir değişiklik vardı Rüzgâr," derken gözlerimle ellerimi süzüyordum. Meraktan kıvranan Rüzgâr:

"Aras, insanı meraktan çatlatmasana. Hadi ne olduğunu anlat."

Sıcacık yatağından kalkıp, rahat uykusunu benim yüzünden bölmüş arkadaşımı merakta bırakmak değildi aslında amacım. Yalnızca zihnimde neler olup bittiğinin mukayesesini yapacak durumda değildim.

Ellerime bakarken sağ elimde siyah, hafif nemli bir leke olduğunu fark etmem beni kendime getiren, gerçekten uyanmamı sağlayan sağlam bir tokat olmuştu. Ellerimi Rüzgâra doğru kaldırarak:

"Saat yine 14.53'ü gösterdiğinde karanlığa çekilmeye başladım. Düşüş o kadar uzun sürdü ki koca bir ömrü o düşüşte yitirdiğimi sandım. Umuda dair her şeyi bıraktığım anda, iki elimden iki adamın beni tutmasıyla karanlıktan kurtuldum. Sol elimi tutan elde, heybetli ve dikkat çeken bir yüzük vardı. Fakat yüzüğe dair hiçbir detay aklımda kalmamış. Hoş, zaten bunun ne önemi var ki… Sağ elimde ise…"

Sözlerimi yarıda kesip tüm dikkatimi sağ elime verdiğimi gören Rüzgâr, bakışlarını oraya çevirdiğinde konuşmaya devam ettim:

"Sağ elimi ise avucunda mürekkep olan birisi tutmuştu."

Bu odada elimde mürekkebin bulaştığı herhangi bir yer olmadığını ikimiz de biliyorduk. Ve bu farkındalık, tüylerimizi diken diken etmeye yetiyordu. Neler olduğunu öğrenince -biraz da kendime gelmemin etkisiyle- Rüzgâr, biraz sakinleştikten sonra yanı başımdaki kanepeye oturdu. İkimiz de rüyanın anlamını zihnimizde tartıp biçmeye çalışırken zamanı sessizliğe kattık. Bir yandan yatağın

başucundaki ahşap oymalı komodinin üzerindeki peçeteyi alıp alnımdan damla damla dökülen soğuk terleri silerken bir yandan da zihnimde olup biteni bir anlam çerçevesine oturtmaya çalışmakla uğraşıyordum. Âdeta anlaşmışız gibi bir müddet sustuktan sonra sessizliği bölen yerinde duramayan dostum Rüzgâr:

"Bugünün stresiyle yattığın için muhtemelen her zamankinden farklıydı rüyan. Zaten ben uyuyabileceğini bile düşünmemiştim. İyi olmuş uyuduğun, biraz olsun dinlenmiştir vücudun. Zihnin dinlenemese de," dedi, o uykulu hâliyle bile gülmek için bir sebep bulabilmesi ne tuhaftı.

"Hem de ne dinlenmiş… Gerçi doğru söylüyorsun, böyle önemli bir günün gecesinde uyuyabileceğime ben de hiç ihtimal vermezdim."

Gözlerimi, saatin kaç olduğunu kestirmek için pencereye çevirdim. Floransa Katedrali'nin kırmızı kiremitli çatısını daha da belirginleştiren turuncu bir ışık, pencereden içeri süzülüyordu. Güneş bütün görkemiyle doğmak üzereydi. O an, benim yüzümden uykusu bölünen arkadaşıma içten içe üzüldüm.

"Rüzgâr, gerçekten kusura bakma ya seni de uykundan etmiş oldum. Bugün ikimiz için de yoğun ve yorucu bir gün olacak. Hadi sen geç yatağına da biraz daha uyu. Ben seni vakit geldiğinde uyandırırım."

"Aras, saçmalama istersen. Böyle şeylerin lafı mı olur aramızda. Ama tabii biraz uykuya da hayır diyemem sanırım," dedi son enerjisini de bu tebessüme ayırmış gibi gülümseyerek.

Rüzgâr, odasına çekilince ben de kendime gelmek için banyoya gidip soğuk su altında kendime gelmeye çalıştım. Beni kendime ancak bu getirirdi zaten. Bugün benim için çok özel bir gündü. Floransa Katedrali'ne banyonun camından bakmak, biraz tuhaf hissettirse de muhteşemdi. Tarihin en önemli mimari yapılarından biriydi ve ona bakarak küvette keyif yapma düşüncesi biraz ürkütüyordu insanı.

İtalya, Floransa'daki Pallazzo Nicolini al Duomo Otelindeydik. İkonik Floransa Katedrali'nin hemen yanı başında bulunan tarihi bir yapı. Floransa Belediyesi, bizim için tarihi ve özel bu otelin en kıymetli odasını ayırtmış. Ne büyük jest… Etkilenmedim değil doğrusu. İnsan kendini böyle yerlerde çok değerli hissediyormuş cidden.

Geçmişte bu yapı, Floransa'nın köklü ailelerinden Nicollini ailesinin konutuymuş. Şimdilerde ise Floransa Katedrali Duomo'ya bakan onlarca penceresi olan bir otele dönüşmesiyle tanınıyor. Bir gün burada konaklayabileceğimi düşünmek, hayal bile edilemezdi, ama işte buradayım; hayat, öngörülemezlikleriyle hayattır! Her an her şey olabilir.

Floransa Katedrali'ni en güzel gören pencerenin önündeki sandalyeye oturdum. Masada, kahvaltı öncesi atıştırmamız için akşamdan bırakılan taze kurabiyeler, iki adet porselen fincan ve bir de demlik duruyordu. Hemen kolumdaki saate çevirdim gözlerimi. Saat henüz 06.20'yi gösteriyordu. Rüzgâr'ı uyandırmak ve hazırlanmak için bir saatten fazla vaktim vardı. Ayağa kalkıp yanı başımdaki masada duran su ısıtıcısı ile bir miktar su kaynatıp süt beyazı porselen demliğe sallama çay demledim. Normalde bu odaya özel servisleri oluyormuş. Günün her saati bize özel ikramlarda bulunabiliyorlarmış, fakat biz dinlenmek istediğimiz için rahatsız edilmek istemedik.

Otel çalışanları, Türk olduğumuzu bildiklerinden odamıza Türk çayı koymuşlar; sağ olsunlar, çok ince bir düşünce. Şimdi elimde sıcak bir çay… Karşımda gün ışığıyla yıkanan ve bütün heybetiyle seyredilmeyi bekleyen devasa Floransa Katedrali. Zihnimde sınırsız düşüncelerle canlanan Rönesans, Mediciler ve entrikaları fısıldayan taşlar … Gecenin kasvetli ruh hâlinden sıyrılmak ve günün heyecanına bürünmek için mükemmel bir zaman...

Bugün, benim için gerçekten çok özel ve kıymetli bir gün. Floransa'da düzenlenen Mimarlık ve Tasarım Bienali'nin, tasarımını ekibimle üstlendiğimiz Türkiye Pavyonu'nun açılışı bugün yapılıyor. Rönesans'ın ve sanatın merkezinde, ülkemizi temsil etmek büyük bir onur. Bunu içten içe hissetmek doğrusu biraz gururumu okşamıyor değil. Beş kişilik bir ekiple çok güzel bir iş çıkardık. Bugün de büyük emek harcayarak hazırlanan eserimizin insanlarla tanışacağı gün.

Düşüncelerimin her birinin sesini özgürce duyurmasına izin vererek, kendimi dinleyerek geçirdiğim bu bir saatten sonra Rüzgâr'ı uyandırdım. Hazırlanıp çıkmamız gerekiyordu artık. Rüzgâr, uyanır uyanmaz duşa giderken ben de bugün için seçtiğimiz kıyafeti giyindim. Seçtiğimiz diyorum çünkü böyle özel günlerde ne giyeceğime karar verecek kadar moda bilgim yok, bu yüzden seçimi yine Rüzgâr'a bıraktım. Nasıl oluyor bilmiyorum, bir şekilde şık olabildiğim kombinler hep onun elinden çıkıyor. Bu kez de öyle oldu.

Krem rengi keten şık bir pantolon, üzerine oduncu yaka beyaz pamuklu bir gömlek. Ve sütlü kahve tonlarında blazer bir ceket. Bu renk paletini de Floransa sokaklarına uyumlu olmam için seçmiş. Rüzgâr ve ince düşünceleri… Günlük hayatta rahatına düşkün bir insan olarak, tarzıma göre biraz rahatsız edici olsa da böyle özel günler için katlanılabilir bir durum olduğunu düşünerek, olumsuz bir durum olarak düşünmüyorum.

"Ben hazırım. Sen de hazırsan çıkabiliriz…"

"Ooo bakıyorum da çok şıksınız Aras Bey. Stilistiniz kim ya çok zevkli insanmış."

"Ah bu Rüzgâr… Onun bu enerjisi olmasa ne yapardım bilmiyorum."

"Evet, öyledir kendisi benim özel stilistim. Şıklığımı ona borçluyum. Bu arada bana diyorsun da sen zaten her zamanki gibi benden daha şıksın."

İltifat almaktan duyduğu kıvancı her zaman olduğu gibi bir gülümseme ile ustaca gizlemeyi başarmıştı.

"Hadi oyalanmadan çıkalım artık. Bugün büyük gün." Sanki az önce çocuk gibi eğlenen o değilmiş gibi aniden ciddileşmesi beni bir miktar strese soksa da otelden çıkıp yola koyulduk.

Floransa'ya dün akşam geldiğimiz için havaalanından doğruca kendimizi otele atmıştık. İnsan, yolda hiçbir şey yapmasa da sanki uçağı sırtında taşımış gibi yorgun hissediyor. Belki de asıl sebep yolculuk değil, haftalardır bienal için soluksuz çalışmamızdı; yorgunluğumuzu ancak yolda fark edebilmiştik... Dün yorgunluğun verdiği sersemlikle pek bir şey anlayamasam da fark edemesem de şimdi dinlenmiş bir zihinle Floransa sokaklarında yürürken ne kadar özlediğimi fark ettim. İtalya'yı ve sanat kokan sokaklarını… Bir zamanlar buralarda, bir süreliğine yerli olsam da bugün, kalabalığın sesi olan turistlerden birisiyim ben de.

Rüzgâr'la bugünün nasıl olacağına dair öngörülerimizi, insanların eserimizle tanışmalarında yüzlerinde belirecek olan ifadeleri konuşarak yürüdük sokaklarda. Sabahın erken saatleri olduğu için sokaklar henüz tenhaydı, tadını çıkara çıkara yürüyorduk. Son olarak Rüzgâr bana açılış konuşmamın provasını yaptırdı. Rüzgâr'ın karşısında bile tedirgin ve heyecanlı ilkokul çocukları gibi yaptığım konuşmayı, onca insanın önünde nasıl yapacaktım, bilmiyorum. Üstelik İngilizce olarak… İnsan böyle konuşmalarda ana dilinde bile şaşırırken bir de ana dilim olmayan bir dilde konuşma yapacak

olmak, konfor alanımın çok ötesinde bir yerlerdeydi. Neyse, artık bir şekilde halledeceğim. Koskoca projeyi yaparken bu kadar strese girmemiştim gerçekten, çok tuhaf.

Floransa Katedrali'nin etrafından başladığımız yürüyüşümüze yol boyu hiçbir ara sokağa sapmadan, yolun doğal kıvrımıyla ilerledik. Sokaklar, güne henüz uyanmamıştı. Bizim oralarda halk, sabah yedide sokaklara dökülmeye başlarken buralarda hayat çok geç başlıyordu. İtalyanlar biraz böyleydi. Nasıl desem, yani biraz rahatlarına düşkün insanlardır. Sokaklarda açık birkaç dükkân görebildik. Yaklaşık on beş dakikalık bir yürüyüşten sonra Vecchio Sarayı'nın yanına geldik. Bizim tasarım alanına da birkaç dakikalık mesafe kalmıştı. Uffuzi Galerisi'nin hemen yanı başındaki Galileo Müzesi'nin önünden başlayan tasarım alanımız, Arno Nehri'nin karşısında son buluyordu. Alana yaklaştıkça, güneşin ışınlarının bizim eserin üzerindeki parıltılarını uzaktan görebildik. Kalbimin şimdiden böyle atması normal miydi?

"Şimdiden Floransa'da ses getirecek büyük bir parıltı olduğu kesin," dedi Rüzgâr, yapıtı gördüğü an gözlerinde beliren gurur ifadesiyle.

Alana bizden önce varan emektarlarımız vardı; malzeme mühendisimiz Hakan Bey, elektrik mühendisi Aslı Hanım. Birlikte geldiğimiz Rüzgâr da ekibimizin inşaat mühendisiydi. Bir de geldiğimizi bile fark etmeyecek kadar işine odaklanmış yazılım mühendisi ve görsel tasarımcımız Ela Hanım var. Gösterinin bütün yükü onun omuzlarındaydı, telaşı da bundandı.

"Ela Hanım kolay gelsin. Ne durumdayız? Canlandırmamız tamam mı?"

Hiç beklemiyor olacak ki sesimi duyduğu an irkildi. Derin bir iç çekerek:

"Aras Bey, hoş geldiniz. Kusura bakmayın geldiğinizden haberim yoktu o yüzden biraz şaşırdım. Evet, çok şükür son provamızı yapıyoruz şu an. Heyecandan kalbim yerinden çıkacak sanki."

"Sanırım durum hepimizde öyle."

O sırada malzeme mühendisi arkadaşım Hakan, akustiği test ederken duyulan yankılı sofistike sesler heyecanımızı daha da kamçılamıştı. Rüzgâr, benden önce çoktan Hakan'ın yanına gitmişti bile. Ben de Ela Hanım'ın yanından ayrılarak Hakan'ın yanına gittim.

"Abi, ses beklediğimden de güzel bir etki veriyor. Gerçekten o hayal ettiğimiz atmosferi sonuna kadar hissettirebileceğiz sanırım," derken, sesindeki heyecanın tınısından anlamıştık başarısını. Hakan, çok eski bir arkadaşımdı. Birlikte çok güzel projelerde çalıştık. En özellerinden birisi de Topkapı Sarayı'nın restorasyonuydu. Belki mekânın atmosferinin mistik etkisi belki de kişiliklerimizin birbirine çok benziyor olması, hangi sebeptendi bilmiyorum ama o projede çalışmak bizim arkadaşlığımızı kuvvetlendirmişti. O zamandan beri pek çok işte birlikte çalıştık.

Her şey yolunda gidiyordu. Ki zaten en ufak bir aksiliği kaldıracak durumumuz yoktu, hepimiz heyecandan gerilmiştik. Aslı da Rüzgâr'ın çocukluk arkadaşıydı. Her şeyin yerli yerinde olup çalışabilmesi için onun kontrolleri de projede hayati önem taşıyordu. Bu yüzden sürekli hareket hâlindeydi, bir görünüp bir kaybolduğundan ona henüz selam verememiştik.

Ekibimiz gerçekten işine delice ve tutkuyla sarılan her biri birbirinden çalışkan, çılgın insanlardan oluşuyordu. Bu çalışmayı hayal ettiğimiz gibi yapabilmemizdeki en önemli etken de buydu bana kalırsa. Herkes birbirinin kafasında kurduğu dünyayı anlayabilecek yaratıcılığa sahip cesur insanlardı. İyi ki varlar gerçekten…

Herkesin arasından sessizce sıyrılıp köprüyü baştan sona usul usul adımladım. Her bir detayını, hayalimde canlandığı şekline uygun olup olmadığını kontrol edercesine inceledim. Her şey o kadar yerinde ve o kadar iyi duruyordu ki âdeta bir yapbozun parçalarının yerine oturması gibi hayalimdeki tasarımla bire bir uyum sağlamıştı, ortaya çıkardığımız iş. İşte bu keyfin yerini hiçbir şey alamazdı.

"Buongiorno[1] Sinyor Aras!" diyen bienalin proje sorumlusu Elisa Hanım ve hemen yanındaki hâlinden memnun bir ifade ile bana bakan Floransa Belediye Başkanı Alfredo Bey yanıma geldi.

Zihnimde Türkçe düşünürken bir anda İtalyanca konuşmaya geçmek beni afallatsa da şaşkınlığımı pek de belli etmeden durumu toparladım. Neyse ki bir süre İtalya'da yaşadığım için İtalyancam oldukça iyi durumdaydı. Üniversiteden mezun olur olmaz, kendimi akademik olarak geliştirme isteğiyle buraya yani İtalya'ya yüksek lisans yapmaya gelmiştim. Bu kültüre ve dile aşinalığım ondandı.

Üçümüz biraz durum değerlendirmesi yaptık. Elisa Hanım, bu seneki bienalin fikrini ortaya atan kişi olduğu için ekstra heyecanlı olduğu belli oluyordu. Belediye başkanı ise şehrinde böyle sanatsal işlere destek olduğu ve şehrinin tanıtımını iyi yaptığı için hâlinden memnundu.

Zaman çok çabuk geçmişti. Son kontroller de yapıldıktan sonra açılış saati gelip çattı. Heyecandan insanların yanı başımıza toplandığını bile fark edememiştim. Kalabalığın arasından sıyrılarak yanıma gelen Rüzgâr, açılış konuşması öncesi benimle son bir motivasyon konuşması yaparak enerjimi yerine getirmeyi başarmıştı. Derin derin nefes alıp bir yandan da ellerimle ceketimi düzelterek köprünün girişindeki mikrofonun önüne geçtim. Bizim ekiptekiler, her an bir şeye ihtiyacım olabileceği düşüncesiyle belki de bana destek olmak için solumda, bana daha yakın olan bir konumda duruyorlardı. Hemen karşımda kalabalığın önündeki Elisa ve Alfredo'nun bakışlarıyla gönderdikleri sinyali aldıktan sonra konuşmama başladım.

"Öncelikle hepiniz hoş geldiniz. Ben Mimar Aras Derin. Rönesans'ın ve sanatın başkenti Floransa gibi bir şehirde, işimle ülkemi temsil ettiğim için çok mutluyum. Ve bize böyle bir fırsatı verdikleri için Elisa Hanım ve Alfredo Bey'e teşekkürlerimi sunarım. Floransa Mimarlık ve Tasarım Bienali'nin bu yılki konusunun 'Rönesans'ı Hatırlamak' olduğunu öğrendiğimde zihnimde tek bir şeyin

1 Buongiorno: İtalyanca günaydın anlamındadır.

yankısını duydum. Ve o yankı, beni bu tasarımı yapmaya iten en temel şeydi. Bu tasarımın çıkış noktası ve ilhamı olan şey ile başlayayım konuşmama. Rönesans'ın en bilinen dâhilerinden başı çeken kişiyi biliyoruz hepimiz, Leonardo da Vinci. Leonardo'nun diğer Rönesans insanlarından sivrilen zekâsı ve çok yönlülüğü ile beni hep etkilemiştir. Ve zamanında bizim topraklarımızda da bulunmasını umduğum büyük bir değerdir kendisi, tıpkı diğer Rönesans insanları gibi. Leonardo'nun çağdaşı Osmanlı sultanlarından II. Bayezid'e bir mektup yazarak İstanbul Haliç'e bir köprü tasarımı yaptığını yazdığı biliniyor. Ne var ki bazı iletişim sorunları ve aksaklıklardan dolayı padişahın mektuba olumlu ya da olumsuz herhangi bir yanıt veremediğini de biliyoruz İşte beni asıl etkileyen, bana ilham veren nokta tam olarak burasıydı.

Acaba padişah bu teklifi kabul etseydi ve Rönesans dâhisi Leonardo'nun sihirli elleri İstanbul'a dokunsaydı neler olurdu? İşte bu düşünce ile yola çıkarak Rönesans'ı hatırlamak temasını, geçmiş ile günümüz arasında bir bağ olarak simgeleyebileceğimiz bir köprü tasarımıyla anlatmak istedim. İstiyorum ki bu köprü üzerinde yaptığınız o kısacık yolculuk, sizleri tarihin derinliklerinde mistik bir yolculuğa çıkarıp Rönesans'ı hatırlatsın."

Konuşmaya başlarken çok tedirgin olsam da ilk cümlelerden sonrası kendiliğinden akıp gitmişti. Konuşmamın ardından ekip arkadaşlarımı da yanıma davet edip her birine özel olarak teşekkür ettikten sonra pavyonun açılışı resmi olarak gerçekleşmişti. İnsanlar, birer birer köprünün Uffuzi Galerisi tarafından başladıkları yolculuklarını, Arno Nehri'nin diğer tarafında sonlandırıyorlardı. Biraz geriye çekilip sessizce gözlem yapmaya başladım. İnsanların köprü boyunca yürürken yüzlerinde oluşan ifadeleri görmek, gözlerindeki heyecana şahit olmak… İşte her şey, bunun içindi.

Tasarladığım köprü, tarihî bir mimari eleman olan kemerlerin dönüştürülerek ve belirli bir ritim oluşturacak şekilde birbirlerine paralel olarak konumlandırılması ile oluşuyordu. Kemerler, taştan

yapılan ağır mimari elemanlardır. Biz bu elemanların malzemesini değiştirip, boyutları ile oynayarak tasarımımıza uyarladık. İnce çelik çerçeveler ve etrafını saran cam ile eklektik bir malzeme kullanımı oluşturduk. Bu tasarımda Rüzgâr'ın bir inşaat mühendisi olarak rolü çok büyüktü. Hakan ile kullanılacak malzemenin en hassas özelliklerine varana kadar konuşup, hesaplamalar yaptıklarından ortaya böyle pürüzsüz bir strüktür çıkabilmişti.

Bana kalırsa bu tasarımın en çarpıcı yönü, zarif ve şeffaf kemerlerin arasına yerleştirilen holografik panellerin, köprüden geçenlere Rönesans'ı muhteşem bir kurgu ile yeniden yaşatmasıdır. Sanırım tasarımın beni en çok etkileyen yönü de burası. Bu holografik panelleri, Leonardo da Vinci'nin resimde kullandığı Sfumato tekniğini[2] mimariye uyarlamaya çalışmamın da Rönesans'a yakışır bir dokunuş olduğunu söyleyebilirim sanırım. Sfumato tekniğinin en belirgin özelliği resimdeki sınırların belirsizleştirilmesi olduğu için biz de bu tasarımda holografik panelleri birbirlerine belirli bir açıyla paralel üç katman şeklinde konumlandırdık. Ve panellerin yarı şeffaf ve mat yüzeylerinin kenarlarına sis püskürtülmesini eklediğimizde de tam olarak hayal ettiğim Sfumato görüntüsünü elde etmiştik. Sınırların bulanıklaştığı ve derinlik kazandığı bu holografik paneller, insanda gerçekten mistik bir etki uyandıracaktı.

Kemerlerdeki çelik çerçeveler, aynı hat boyunca zeminde devam ederek köprünün ana strüktürünü oluştururken, zemindeki çelik üzerine taşları kullanarak mimarinin tarihsel noktalarına dokunmuş olduk. Fakat zemindeki bu taş yüzey de öyle zemini tamamen saran ve kapatan hantal bir şey değildi. Yer yer oluşturulan yırtıklara yerleştirilen cam yüzeyler sayesinde hem altta akan Arno Nehri ile doğal bir bağlantı kurulmuş hem de ziyaretçi, kemerlerdeki çelik çerçeve hattın zeminde devam ettiğini görebiliyordu. Bu kısımlarda Rüzgâr ile düşüncelerimizin örtüşmesi, tasarımın yapısının tam

2 Sfumato tekniği: Leonardo da Vinci'nin geliştirdiği, resimde sınırların belirsizleştirildiği bir teknik.

istediğim siluete kavuşmasını sağlamıştı. Ayrıca kemerlerde kullanılan cam, lamine cam seçilerek akustiğin ve ses sisteminin kemerlere yerleştirilmesini sağladı. Her şey, ince ince düşünülmüştü. Detaylarla örülen bu mimari yapının insanları içine çekmesini ve etkilemesini bekliyordum. Şu an bütün ihtişamıyla karşımda duran tasarımın somut hâli ihtişam ve parıltısıyla beni de şaşırtıyor.

Kalabalık giderek artırıyor, proje beklediğimden de fazla ilgi çekiyordu. Bu başarı heyecanımı kamçılıyordu. Ve artık kalabalığın arasına karışıp tasarladığım eserin efsunlu çekim alanına kendimi kaptırma zamanı gelmişti. Şöyle bir etrafıma bakındığımda ekipten kimseyi görememiştim. Belli ki herkes aynı duygunun peşinde, bir yerlerde kalabalığa karışmıştı.

Köprüye Galileo Müzesi tarafından girdim. Bir yandan insanların tepkilerini gözlemleyerek bir yandan da holografik panellerdeki dünyaya bakarak ilerliyordum. Gözlerim panellerde, devasa bir mermeri sabırla ve azimle yontan birinin çalışmasını görürken kulaklarımda çekiç ve keski sesleri yankılanıyordu. Birkaç saniye içerisinde o hantal mermerin Davud Heykeli'ne dönüşmeye başladığını görmem, hemen yanı başımda arkası dönük bir vaziyette çalışan kişinin Michelangelo olduğunu anlamam için yeterli olmuştu. Michelangelo'nun mermeri yontarken indirdiği her çekiç darbesiyle etrafa saçılan parçacıklar, mermer tozlarının canlandırılmasında gerçekçiliğe büyük katkı sağlıyordu. Bu tasarımda hayalini kurduğumuz bir gerçeklik duygusuydu.

Başımı Davud Heykeli'nden soluma çevirdiğimde, sabah otelin penceresinden gördüğüm ve gün ışığında daha da güzel görünen kırmızı kiremitlerle örtülü Floransa Katedrali'nin kubbesinde çalışan işçilerin olduğunu görüyorum. Kulaklarımda çekiç seslerine karışan işçilerin sesi. Belki de mimar olduğumdandır, bilmiyorum ama bu sahne, kalp ritmimi artırıyor. Kubbenin kasnağına oturmuş hesaplamalar ve çizimler yapan Brunelleschi'yi görmek, heyecanımın tavan yapmasına sebep olmuştu. Ne tuhaf… Aslında bu

canlandırmaları Aslı ile çalışarak oluşturmuştuk. Yani bu holografik panellerdeki canlandırma, kurgusunda kimlerin ve nelerin beni karşılayacağını ilk elden bildiğim hâlde yine de nasıl böyle bir etki bırakabiliyordu? Sanırım mekân tasarımının önemi, mimarlığın sihri işte bu noktada devreye giriyordu. Gerçekten ilmek ilmek işlenerek tasarlanan bir yapıda insan aklı ile değil de sezgileri ve duyguları ile baş başa kalıyordu. Bunu tasarladığım bir yapıda deneyimlemem biraz ironikti ama yine de keyifliydi.

Köprünün ortalarına doğru geldiğim zaman ekipten birilerinin benim gibi kendini canlandırmaya kaptırdığını gördüm. Onları hiç rahatsız etmeden yürüyüşüme devam ettim. Çünkü bana göre bu deneyimi herkes, ilk elden ve yalnız olarak tecrübe etmeliydi. Daha sonra bir araya geldiğimizde kritiğini yapardık nasıl olsa.

Şimdi ise karşımda uzayın derinliklerinde kaybolmuş bir astronom fizikçi duruyordu. Galileo… Beyaz, kırışmış teni ve aralarında griler olan aksakalları ile yılların deneyimlerini anlatıyordu sanki. Bir yanında Venüs, bir yanında Jüpiter ve dört uydusu dört dönerken yıldızların sonsuz parıltısı, insanı, gerçekten uzayda olduğuna ikna edecek kadar büyüleyici bir atmosfer sunuyordu. Galileo'nin hemen karşısında Atina Okulu'nun devasa duvarına dönemin filozoflarını, bilim insanlarını ve sanatçılarını resmetmeye çalışan biri vardı. Bu kişi Raphael'den başkası olamayacak kadar aşikârdı. Kulağımda usul usul yer bulan boya karıştırma ve fırça darbesi sesleri ile kendimi artık tam olarak Raphael'in freskinin içinde hissediyordum. Fakat fresk sabit değildi. Freskteki bütün tarihi karakterler, aralarında sohbet etmeye, jest ve mimikleriyle birbirlerine gayretle bir şeyler anlatmaya devam ediyorlardı. Bu kalabalığın arasında kaybolmadan köprünün son kemerlerine doğru yaklaştığımda, kulağıma çarpan fırça ve boya seslerine lir ile çalınan mistik bir melodinin oluşturduğu armoniyi bozan farklı bir ses vardı sanki. Ya da sesin karmaşık armonisi, zihnimi bulandırmıştı. Üzerinde çok da fazla durmadan panellerin sonundaki canlandırmaya yöneldiğimde, fonda müthiş doğa manzarası olan bir yerde gizemini tebessümüne

sığdırmış bir kadının bana baktığını hissettim. Kadının hemen önünde ise uzun beyaz saçları ve koyu renk kepi ile sırtı bana dönük bir hâlde o gizemli kadının resmini yapan kişi Leonardo'dan başkası değildi. Leonardo sağ eliyle resim yaparken, sol eliyle de solunda duran deftere bir şeyler yazması şaşırtıcıydı. Çünkü Aslı ile planladığımız canlandırmada böyle bir sahnenin olmaması gerekiyordu. Herhâlde Aslı bu kısmı daha sonra eklemiş olmalı, diye düşünerek durumu geçiştirdim. Mona Lisa'nın gülüşü, insanı ister istemez kendisine çekiyordu. İnsanda ona biraz daha yaklaşma ve yakından bakma dürtüsü uyandıran mistik bir havası vardı gülüşünde. Ben de buna kapıldım ve fark etmeden panele doğru yaklaştım ve bütün dikkatimi Mona Lisa'ya yönelttim. Bir anda sağımdan bir çift gözün bana baktığını hissetim ve irkildim. Gözlerimi gayriihtiyari bir refleksle bakan bakışlara çevirdiğimde, normalde sırtı dönük şekilde resim yapması gereken Leonardo'nun özellikle dönerek gözlerimin içine bakmasını gerçekten beklemiyordum. Aslı'nın kurguyu buraya çevirmiş olabileceğini düşündüğümde bunun sebebini anlamıştım o an. Leonardo'nun kullanıcı ile bire bir temasa geçmesi, canlandırmanın etkisini artırmıştı. Fakat bunu anlasam da yine de içimin ürperdiği gerçeği değişmedi ne yazık ki. Leonardo'nun bakışları bendeyken sol eli deftere bir şeyler yazmaya devam ediyordu. Deftere ne yazdığını bir türlü göremesem de onu görmeye çalışırken dikkatimi çeken başka bir şeyin beni ürkütmesiyle istemsizce birkaç adım geri çekildim. Hemen sağ elimi göz hizama doğru kaldırıp avuç içime baktığımda gördüğüm rüyadan kalan mürekkep lekesinin hâlâ orada olduğunu ve bu leke ile bire bir eşleşen bir izin de Leonardo'nun sol elinde olduğunu görmek delirdiğimi düşünmeme sebep olmuştu. Neler olup bittiğini akla uygun bir açıklamaya oturtamadığımdan rüyanın etkisinde kaldığımdan zihnimin bir oyunu olduğunu düşünmeye karar verdim. Ve bunu teyit etmek istercesine ellerimle gözlerimi ovuşturdum. Gözlerimi yeniden açtığımda paneldeki canlandırmanın eski hâline döneceğini umarak… Neyse ki öyle de oldu… Sanırım yorgunluktan zihnim iyice bulanmıştı.

Kendime çok yüklenmemeye çalışırken coşkulu bir sesin bana seslenmesiyle yeniden hayata dönmüştüm.

"Aras! Sonunda seni buldum dostum. Saatlerdir seni arıyorum desem yeridir." Cümlesini daha tamamlamadan kollarını iki yana açarak bana kocaman sarıldığında hiç değişmediğini fark etmiştim. Matteo Berti... İtalya'da kaldığım dönemlerdeki en samimi dostum. Deli dâhi Matteo…

"Bir an hiç gelmeyeceksin sandım. İnsan böyle önemli bir günde dostunu hiç yalnız bırakır mı Matteo?" Matteo, sitemkâr sesime aldırış etmeden neşeyle konuşmaya devam etti:

"İşte geldim, buradayım ya gerisinin ne önemi var dostum. Hem giriş konuşmanın sonlarına da yetiştim. O ne güzel konuşmaydı öyle. Bir kez bile kekelemedin. Bizim ürkek Aras büyümüş, dedim içimden."

Ah şu Matteo… Muzipliğinden hiçbir zaman ödün vermiyordu.

"Ee ne diyorsun pavyon için, nasıl olmuş sence? Bir sanat tarihçinin gözünden yoruma ihtiyacım var."

"Doğrusunu söylemek gerekirse bienal için seninle konuştuğumuzda, bana aklındaki tasarımı anlattığında kafamda çok da bir şey canlandıramamıştım. Fakat bu tasarım beni gerçekten derinden etkiledi. Bazı yerlerde atmosfer öyle gerçekçi ve mistik ki nefesim kesilmedi değil. Canlandırmadaki seçimler konuştuğumuz gibi olsa da işlenişi senin dokunuşunla bambaşka bir noktaya ulaşmış. Gerçekten çok iyi iş çıkardın dostum. Şimdiden söyleyebilirim ki köprünün adında olduğu gibi 'Rönesans'ın Yankıları' Floransa'nın sınırlarını aşacak kadar ses getirecek."

Gözlerim dolu dolu, can kulağıyla dinledim Matteo'yu. İtalyan bir sanat tarihçisinin böyle bir değerlendirmesinden geçmek duygulandırmıştı beni. Vermek istediğim etkiyi verebildiğim için tatmin olduğumu hissettim o an. Sağ olsun, bu tasarım sürecinde holografik panellerde canlandırılması yapılacak kişi ve olayları seçmemde kendisinin büyük desteği oldu.

ESMA NUR TETİK

GÖLGE ŞEHİR

Sanatla dokunmuş Floransa sokaklarından,
sislerin örttüğü yedi tepeli İstanbul'a uzanan bir yolculuk...

Mimar Aras'ın eline geçen gizemli bir sembol ve eski bir madalyon, onu yıllardır zihnini kuşatan rüyaların kapısını aralamaya çağırır. Bu çağrı, yalnızca bir sırrın değil; zamanın perdelerinin ardında saklı hakikatin de anahtarıdır. Kubbelerde yankılanan mısralar, taşlara kazınmış işaretler ve gölgelerin sakladığı izler....

"Ziri zeminde Avni rüyasını işler,
Ustavni elinde toprak ruh ile dolar."

Bir beyitin gölgesinde başlayan macera, Ayasofya'nın kubbesinde yankılanan sırlar, yerin derinlikleri arasında örülen görünmez bağlarla birleşir. Aras, adım adım, görünmeyen bir şehrin kalbine iner. Ve orada, tarihin akışını değiştirmeyi düşleyen iki büyük zihnin yarım kalmış hayaliyle yüzleşir.

Gölge şehrin kapıları açıldığında ise artık hiçbir şey
ve hiç kimse eskisi gibi kalmayacaktır.

www.hayatyayinlari.com

9 786051 515977

twitter.com/hayatyayinlari
facebook.com/hayatyayinlari
Instagram.com/hayatyayinlari

Detaylı bilgi için